

188
отдѣленъ народъ, съ общъ езикъ, съ едни и сѣщи права, затворенъ въ своитѣ етнографски граници. Това схващане на писателитѣ отъ италиянското възраждане (главно Мацини) намираше отгласъ у първитѣ български публицисти.

Идеята за политическо освобождение, обаче, се подзе открито и издигна въ култътъ отъ емигрантския печатъ, който имаше възможностъ да се развива свободно. Това стана къмъ 60-тѣ години, когато се появиха вестницитѣ на Раковски („Българска Дневница“, „Дунавски Лебедъ“). Емигрантскиятъ печатъ въ по-голѣмата си частъ все повече се заразяваше отъ тази идея, оставяйки постепенно на по-заденъ планъ другитѣ народо-образователни проблеми, докато печатътъ въ отоманската империя неотклонно следваше пътя на културнитѣ дейци отъ възраждането. Образуваха се две течения, които преследваха една и сѣща цель: освобождението. Едното бѣ еволюционното, привърженицитѣ на което поддържаха необходимостта отъ постепенната психологическа подготовка на освобождението. То бѣ подкрепяно отъ цариградския печатъ и отъ частъ отъ емигрантския. Второто бѣ революционното, привърженицитѣ на което се обявиха за насилствено сваляне на режима, безъ да се изчаква културното повдигане на народа; то бѣ подхранвано отъ вестницитѣ на Раковски, Каравелова и Ботйова. Отначало частъ отъ емигрантския печатъ се задоволяваше само да иска човѣшки права, приравняване на българина съ турчина, прилагане на Хати-Хумаюна отъ 1856 г. („Българска Дневница“, „Дунавски Лебедъ“). По-късно, къмъ 70-тѣ години, когато и тѣзи най-скромни и справедливи искания не се задоволиха, вестницитѣ на Каравелова и Ботйова, както и нѣкои други букурещки и браилски вестници, тържествено прокламираха пълното отдѣляне на българското племе отъ Турция, като единствено възможно разрешение на източния въпросъ. Въ връзка съ това се повдигна въпросътъ за начина на освобождение и формата на управление, която трѣбва да се даде на новата държава. Една частъ отъ печата смѣташе за единствено възможенъ начинъ за освобождение военната намѣса на Русия („Отечество“ и др.); друга — революцията на християнитѣ въ отоманската империя („Свобода“, „Знаме“ и др.). Това различие се пораждаше отъ противоположитѣ тѣхни становища относно целостта, които Русия преследваше съ пропагандата за сближение между славянитѣ. Една отъ причинитѣ на агитациитѣ за самостоятелно извоюване на политическа свобода е именно подозрението, що се хвърляше върху тази руска пропаганда. Панславянската идея бѣ смѣтана още отъ вестницитѣ на Раковски („Българска Дневница“ и „Дунавски Лебедъ“) като руско изобретение, като сръдство за поставяне всички славянски народи подъ руско влияние, дори подъ руско владичество, и затова тѣ я отричаха, като вредна за истинскитѣ интереси на балканскитѣ на-